

## מעשה בסוס מסורס

כתב: גדעון חרובי

הסיפור של בר-כוכבא על הפרד הידוע שלהם, הזכיר לי שגם להורי היה סוס עבודה, בשותפות עם משפחת לב. לפני מלחמת השחרור החליטו השותפים לפרק השותפות. נערכה הגרלה. לב רכש מאתנו את חלקנו בסוס הוותיק וריתמותיו, ואנו שלמנו עבור מחצית ערכה של העגלה הישנה. אבא היה צריך לרכוש סוס חדש.

אחרי כמה נסיונות עם סוסים שהביאו סוחרי הסוסים, הביאו לנו סוס צעיר ג'ינג'י, ואבא רכש אותו. כיוון שהסוס היה חם מזג הציעו מספר חברים (סטריקובסקי, הזרמוני) לסרס את הסוס. ואמנם אבא שמע לעצתם והסוס נלקח לוטרניר דר' מרמרוש מביתן-אהרון. אחרי הסירוס, כשחזרו אבא והסוס הביתה סיפר אבא, ליד השולחן במטבח, שהניתוח היה פשוט וקל. אבל לסוס היו זכרונות אחרים.

לאחר שנה יומיים ברפת שצידה האחד שימש כאורווה, ניסה אבא לרתום אותו לעגלה. אך הסוס לא הסכים בשום אופן להיכנס בין היצולים, שהזכירו לו כנראה את העמדה לתוכה הוכנס לשם ביצוע הסירוס.

בסופו של דבר הצליח אבא לדחוף אותו לאחור, ורק בצורה זו ניתן היה לרתום אותו לעגלה. כשהתירו אותו מהעגלה היה צריך ראשית להתיר את המוסרות מהפֶּלֶס, וכאשר הורידו את היצולים לקרקע, היה הסוס קופץ מביניהם כנשוך נחש.

באחד הימים שלח אבא פועל לשדה, ושכח להגיד לו כיצד להתיר את הסוס מהעגלה. הפועל התיר אותו, כפי שהיה מקובל, ראשית את הרצועות של היצולים והסוס זינק כשהמוסרות מחוברות לעגלה והחל לדהור כמטורף בשדה, עם העגלה שיצוליה שמוטים לקרקע, עד שנשבר הפלס והיצולים התעקמו והסוס הצליח להשתחרר מהעגלה וזה בודאי לא הוסיף לשלוותו. הזכרונות מהסירוס היו חוזרים אליו מידי פעם שהיה רץ רתום בין יצולי העגלה ואז היה לפתע מתחיל לדהור כאחוז אמוק בלי יכולת של הנוהג בו לעצור אותו.

כך קרה באחד הימים, בחופש הגדול. הייתי כבן 13 נהגתי בעגלה מזרחה לכיוון היציאה מהכפר. ליד הבית של מלמוד (מלמד) החל הסוס לדהור. בכיכר "לאה – בלה"<sup>1</sup> מול הבית של משפחת וינשטוק, בדרך החולית עם הקוליסים העמוקים<sup>2</sup>, עמדה עגלה רתומה לחמור, כיוונתי את הסוס לשם בתקווה שייעצר אך הוא העיף את העגלה הצידה והמשיך במרוצתו לכיוון בית הקברות. דרך זו היתה גם דרך הקיצור לגשר העץ והיא גלשה מהגבעה מעט צפונה מהדרך הקיימת כיום<sup>3</sup>.

בתחילת מלחמת השחרור נמתחה סביב הכפר גדר תייל דו שיפועית שהקיפה גם את שטח בית הקברות וסגרה במורד הגבעה את הדרך. הסוס דהר לעבר הגדר כשאני מנסה לשוא למשוך במושכה ולכוונו הצידה. ברגע האחרון זיהה את המכשול וניסה לעבור אותו בקפיצה. הוא נפל על הגדר כשראשו תחת אחד היצולים, נושף ונוחר בפחד. אני עפתי כמו טיל אל הדופן הקדמי של העגלה שהיה מספיק גבוה כדי לבלום אותי. ירדתי מהעגלה ושחררתי את ראשו של הסוס ואז הופיעו בריצה כמה אנשים מרחוב הזנב, הראשון שבהם היה יוסף אשוח. הם עזרו לי להתיר את הסוס ולרתום אותו לעגלה, וכך צעד אחר צעד חזרנו הביתה.

הסוס היה במשקנו כעשר שנים עד סופו המר.

בקיץ 1957 אורה ואני שתלנו עגבניות בקובאני. באחד הימים כשבאנו לקטוף, קשרתי אותו לעגלה והוא בלי לבקש רשות, אכל מהפתיון המורעל (סובין מעורב בבריום) שהכנתי לתולעי הפרוֹדֵנִיה שפשטו בחלקה, ובלילה מת ביסורים גדולים.

<sup>1</sup> השם כיכר "לאה-בלה" ניתן ע"י שלמה סגל. הכיכר ידועה גם בשם "כיכר-הלאות" וכשנתנו שמות לרחובות הכפר ניתן לה השם "כיכר-המייסדים".

<sup>2</sup> באותה תקופה היו כל הרחובות בכפר לא סלולים בכבישים ומדרכות. פרט לרחוב הנקרא היום "דרך הכפר" שבמרכזו כביש צר. הכבישים והמדרכות נסללו רק בשנת 1962. כיכר לאה-בלה הייתה כולה חול ובמרכזה עמוד חשמל דו-רגלי מברזל עם בסיס גדול מבטון.

<sup>3</sup> הדרך היתה בשימוש עד סליילת מסילת הרכבת בתחילת שנות החמישים.

באותה שנה רכשו חברים בכפר כעשרה טרקטורי פרגוסון דיזל אפורים, אחד מהם היה של שייקה פורת וממנו רכשתי את הסוסה היגוסלבית שלו, שהייתה אצלנו במשק עד שנת 1962 כאשר החלפתי אותה בטרקטור הראשון שלי – פרגוסון 35 אדום.